

РЕЗЮМЕТА на рецензираните публикации на български език

Приложение 2.

Когато гръм удари... (Балкански политики за възстановяване в ситуация на глобална икономическа криза, средата на XIX в. – средата на XX в.), София, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 2019.

Предлаганото изследване търси отговор на въпросите – как реагират балканските държави в ситуация на глобална икономическа криза; доколко сходни са реакциите им в конкретна криза и в поредица от кризи, т. е. отчита ли се спецификата на кризисната ситуация; има ли прилики в реакциите при различни кризи и ако да, на какво се дължи това; налице ли са сходства с реакциите на водещите икономики/държави; влияят ли се реакциите на балканските държави от конкретните им политически режими, от мястото в международните мрежи и съюзи и в глобалните процеси на политическо противопоставяне?

Приложение 3.

Мирослав Јовановић и балканска сарадња два европска факултета, Годишњак за друштвену историју, брой:2-3, 2014, с. 185-187

Съобщението разглежда накратко приноса на сръбския русист и балканист проф. Мирослав Јованович (1962-2014) за развитието на сътрудничеството, научния обмен и преодоляването на взаимното недоверие между историческите колегии във Философския факултет на Белградския университет и Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Приложение 4.

Историческа рамка – В: Земята гледа небето (Хора и православни храмове в Средните Родопи), редактори: Петър Шукеров, Иван Патев, Димитър Михайлов, издателство: Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 2015, с. 9-10

В текста е направено кратко историческо рамкиране на най-важните моменти от развитието на среднородопския регион с цел да се даде контекст на коментирания в същинската част на изследването особености около строежа и съдбата на християнските православни храмове в конкретния ареал в периода XIX-XX век.

Приложение 5.

Климатичните аномалии като фактор за кризата в България от края на XIX и началото на XX в. – В: *Realia Byzantino-Balcanica*: Сборник в чест на 60-годишнината на професор Христо Матанов, 2014, с. 599-612

Статията е резултат от изследователските усилия на интердисциплинарен екип работещ по проект за климатична реконструкция в дългосрочна перспектива на база комбинирането на данни от дендрохронологични изследвания с налични наративни източници. Конкретният текст представя тестване на използваната методология върху един сравнително добре познат случай с добре и обективно документирани данни за климатични аномалии. Климатичните смущения намират свое отражение и в стопанските и социални трудности, с които се сблъсква българското общество и държава в края на XIX и началото на XX век. Именно тази връзка между климат, стопанство, социални вълнения и политическа криза е във фокуса на изложението.

Приложение 6.

Социалистическите граждански ритуали като част от „културната революция“ (по примера на района на с. Славейно, Смолянско) – Във: „Вяра – смесена“. Аспекти от всекидневието в две родопски села, 2014, с. 46-55

Статията разглежда практики по въвеждане на новата социалистическа ритуалност в района на Средните Родопи по примера на с. Славейно и околните населени места. Изложението се базира изцяло на непубликувани архивни документи съхранявани във фондовете на ДА-Смолян. Основния извод от наблюденията е, че новите граждански ритуали засягат в еднаква степен и християнското и мюсюлманското население в коментирания район, но първите понесат далеч по-леко промяната.

Приложение 7.

Как строителите на България наливаха основите? (Пенчо Д. Пенчев. Как се наливаха основите. Към ранната история на българската корупция (1879-1912), Електронно историческо списание Анамнезис, брой:1-2, 2011, с. 513-523

Текстът представлява рецензия на изследването на Пенчо Д. Пенчев върху ранната история на корупционните практики в българската държава с оценка на приносните моменти и забелязаните слабости.

Приложение 8.

Дейността на габровските индустриалци и модернизацията на един български град (1878-1912), IV Международен Семинар „Университетски четения и изследвания по българска история”, Смолян, 11-13 май 2006, 2008, с. 384-392

Текстът изследва влиянието на габровските фабриканти предприемачи от края на XIX и началото на XX век върху модернизирването на родният им град. Вниманието е насочено не случайно към Габрово, тъй като в разглеждания период това населено място е едно от най-индустриализираните в България, а наличието на индустрия и голям брой индустриални предприятия се счита за ключово за модернизирването на средата. Направен е опит да се проследи с конкретни примери по какъв именно начин извън чисто стопанската сфера, габровските индустриалци повлияват върху промените в града и в начина на живот на населението му.

Приложение 9.

Чужденците в габровската индустрия и влиянието им върху нейното развитие (1878-1912), Модернизацията на България и Габрово, 1878-2006, 2007, с. 383-388

Основният замисъл на този текст е да представи един малко изследван и проучван аспект от развитието на българската икономика и индустрия в края на XIX и началото на XX век - ролята на чужденците и на базата на конкретния случай със силно индустриализирания градски център Габрово. Акцентът в случая пада върху привличането на чужденци като квалифицирани работници, което е добре проследено на базата на непубликувани архивни източници от фондовете на ДА Габрово. Основният извод от наблюденията е, за ключовата роля, която изиграва наличието на голям брой

квалифицирани работници с произход извън България, за възхода на габровските фабрики в коментирания период.

Приложение 10.

Габровските фабрики – „биографии” и снимки, Електронно историческо списание Анамнезис, брой:2, 2006, с. 124-142.

Статията представлява обзорна кратка история на най-важните габровски индустриални предприятия възникнали в следосвободенските десетилетия. Освен историческата реконструкция на началните етапи на развитието им, основана на богат материал от ДА-Габрово, текстът е обогатен и с немалко количество илюстрации на по-важните фигури и фабрични сгради.

Приложение 11.

ЗА ЕДНА КНИГА, ПРЕДИЗВИКВАЩА РЕАКЦИИ Майкъл Паларе. Балканските икономики 1800-1914: еволюция без развитие. София, АПОСТРОФИ, 2005, 425 стр. (Michael Palaret. The Balkan Economies c. 1800-1914: Evolution without Development. New York, Cambridge University Press, 1997. xvi, 415 pp.), Анамнеза, брой:1, 2006, с. 179-181.

Текстът представлява критична оценка на изследването на Майкъл Паларе върху икономическото развитие на балканския полуостров в периода на “дългия” XIX век. Публикуваната през 2005 година на български език книга на британския стопански историк съдържа доста интересни тези и интерпретации и определено буди реакции с оглед националните митове залегнали в историите на балканските народи.

Приложение 12.

Иван Калпазанов – „модерният“ предприемач на Габрово, Минало, брой:1, 2006, с. 61-72.

Статията представлява опит за биографичен портрет и историко-психологическа характеристика на един от водещите индустриалци в България и Габрово след Освобождението. Пречупвайки промените в българското общество преди и след 1878 г. през призмата на жизнения и професионален опит и път на Калпазанов се очертават

някой от характеристиките на българския фабрикант ю-предприемач и на особеностите на контекста (социален и политически), в който възникват първите български фабрики, трудностите, които са принудени да преодоляват и специфичната нагласа на индустриалците на ръба на двете епохи.

Приложение 13.

Social profiles of industrialists and entrepreneurs in Serbia in the late XIX and early XX century, *Godišnjak za društvenu istoriju*, брой:1, 2016, с. 7-35.

Специален момент в развитието и основен аргумент за недоразвитието на балканските икономики в края на XIX и началото на XX век е нивото на индустриализация. Разбира се, има различия между отделните държави и всяка от тях има своите специфични характеристики. Най-добрият начин за разкриване на специфичните характеристики на индустриалния ландшафт и развитие на Балканите обаче е сравнителният анализ на две (или повече) икономики и техните прилики и различия. Студията се опитва да анализира социален профил на сръбските индустриалци в края на XIX и началото на XX век, опитвайки се да даде отговори на въпроси като: Какъв е обобщеният социален профил на сръбския индустриалист и предприемач в края на XIX и началото на XX век? И изобщо можем ли да говорим за обобщен профил?

Приложение 14.

Балканска индустријализација балканских „Манчестера“: Лесковац и Габрово (1878–1912), *Годишњак за друштвену историју*, брой:3, 2012, с. 7-41

Сравнявайки два локални икономически феномена от края на XIX и началото на XX век, студията цели да посочи общите проблеми на стопанствата, еднакви пътища за техните решения и сходство на ключовите фактори в процеса на изграждане на индустрията в две балкански държави. Изборът на двата града, Лесковац и Габрово, се определя от факта, че тези градове носят един и същ “прякор” - съответно сръбски и български Манчестър. И двата града могат да послужат като примери за успешна индустриализация на Балканите. Въпреки това остава неясно защо те са останали изолирани явления в края на XIX и началото на XX век. И двата града се превръщат в символи на съвременното

индустриално развитие и стремежа към новите технологии и експерименти, особено в областта на икономическата инициатива. Градовете получават прякорите си поради значението, което имат за местната икономика и индустриалното развитие, най-вече поради динамиката на собственото си развитие, но и поради хората с предприемаческия дух, които ги населяват. Поредица успешни предприемачи в Габрово и Лесковац успяват да превърнат тези два малки града в символи на успех и иновации. Това е достатъчно за съвременниците да им дадат престижното сравнение с Манчестър.

Приложение 15.

Социални профили на индустриалци-предприемачи в България в края на XIX и началото на XX век, Българите в Османската империя, XIX в.: понятия, структури, личности, редактор:Ваня Рачева, 2017, с. 407-440

Нивото на индустриализация се счита за особен момент в развитието и се използва като основен аргумент за неразвитостта на балканските икономики в края на XIX и началото на XX век. Разбира се, има различия между отделните държави и всяка от тях има своите специфични характеристики. Най-добрият начин да се разкрият специфичните характеристики на балканския индустриален пейзаж и развитие обаче изглежда сравнителният анализ на две (или повече) икономики с техните прилики и различия. Текстът анализира основни фигури от българският индустриалния пейзаж чрез техния социален профил като се фокусира основно върху българските индустриалци от края на XIX и началото на XX век, опитвайки се да отговори на следните въпроси: Какъв е колективният социален профил на българския индустриалист и предприемач в края на XIX и началото на XX век? Може ли изобщо да говорим за колективен профил?

Приложение 16.

ПРОТЕКЦИОНИЗМЪТ НА БАЛКАНИТЕ – ПОЛИТИКИ И РЕЗУЛТАТИ: СЛУЧАИТЕ НА БЪЛГАРИЯ И СЪРБИЯ (КР. НА XIX – НАЧ. НА XX В.), Електронно историческо списание Анамнезис, брой:2, 2016, с. 1-40

Статията се занимава с държавните политики в Сърбия и България, насочени към подкрепата и насърчаването на националната индустрия. Двете страни имат много сходни политики в сферата на индустриалното развитие като и в двата случая тези действия са с ограничен успех. Причините за това са различни.

Приложение 17.

Индустриалният преврат на Балканите по примера на сръбския град Лесковац (1878-1912), Минало, брой: 4, 2011, с. 59-75

Студията е опит да се разгледат спецификите на индустриалния преврат в балкански контекст изследвайки специфичния случай на сръбския провинциален град Лесковац. Малкото населено място в покрайните на сръбската държава се превръща във водещ индустриален център в края на XIX и началото на XX век като основна заслуга имат местните предприемачи-индустриалци.

ANNEXES

ANNEX 2.

Когато гръм удари... (Балкански политики за възстановяване в ситуация на глобална икономическа криза, средата на XIX в. – средата на XX в.), София, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 2019.

(When thunder strikes ... (Balkan recovery policy in global economic crisis situation, mid. XIX - mid. XX c.), Sofia, 2019)

Abstract: The proposed study seeks to answer the questions - how do Balkan countries react in the face of a global economic crisis; how similar their responses are to a particular crisis and a series of crises, ie whether the specificity of the crisis is taken into account; are there similarities in reactions to different crises and, if so, what is due to them; are there similarities with the reactions of leading economies / countries; Are the reactions of the Balkan countries influenced by their particular political regimes, their place in international networks and alliances, and in global processes of political opposition?

ANNEX 3.

Мирослав Јовановић и балканска сарадња два европска факултета, Годишњак за друштвену историју, број:2-3, 2014, с. 185-187

(Miroslav Jovanovich and the balkan cooperation of two european departments, Annual for Social History, 2-3, 2014, p. 185-187)

Abstract: The short announcement briefly addresses the contribution of Serbian specialist in Russian and Balkan history prof. Miroslav Jovanovic (1962-2014) to the development of co-operation, scientific exchange and overcoming the mutual distrust between the Colleges at the Faculty of Philosophy of the University of Belgrade and the Faculty of History of the Faculty of History. Kliment Ohridski ”.

ANNEX 4.

Историческа рамка – В: Земята гледа небето (Хора и православни храмове в Средните Родопи), редактори: Петър Шукеров, Иван Патев, Димитър Михайлов, издателство: Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 2015, с. 9-10

(Historical frame - In; The Earth observing the Sky (People and ortodox temples in the region of Central Rhodope mountain, ed. by P. Shukerov, I. Patev, D. Mihaylov, 2015, p. 9-10)

Abstract: The text gives a brief historical glimpse on the most important moments of the development of the region of Central Rhodope mountain in order to give context to the peculiarities of the construction and fate of Christian Orthodox temples in the particular area of the XIX-XX century, commented in the actual part of the book.

ANNEX 5.

Климатичните аномалии като фактор за кризата в България от края на XIX и началото на XX в. – В: *Realia Byzantino-Balcanica*: Сборник в чест на 60-годишнината на професор Христо Матанов, 2014, с. 599-612.

(Climate abnormalities as a factor in the crisis in Bulgaria at the end of 19th and the beginning of the 20th cc. - In: *Realia Byzantino-Balcanica*: A compendium in honor of prof. Ch. Matanov. 2014, p. 599-612)

Abstract: This article is the result of the research efforts of an interdisciplinary team working on a climate reconstruction project in the long term, based on the combination of dendrochronological research data with available narrative sources. The specific text presents a test of the methodology used on a relatively well-known case with well and objectively documented data on climatic anomalies. Climate disturbances are also reflected in the economic and social difficulties faced by Bulgarian society and the state in the late 19th and early 20th centuries. It is this link between climate, economy, social unrest and political crisis that is the focus of the research.

ANNEX 6.

Социалистическите граждански ритуали като част от „културната революция“ (по примера на района на с. Славейно, Смолянско) – Във: „Вяра – смесена“. Аспекти от всекидневието в две родопски села, 2014, с. 46-55
(Socialist civil rituals as a part of “cultural revolution” /Based on materials from the Slaveyno village district, Smolyan region/ – In: Faith - mixed. Some aspects of the everyday life in two rhodope mountain villages, 2014, p. 46-55)

Abstract: The article explores practices for introducing the new socialist rituals in the region of the Central Rhodope mountain, following the example of the village of Slaveyno and the surrounding settlements. The main argument is based entirely on unpublished archival documents stored in the funds of the State Archive Agency – Smolyan. The main conclusion from the observations is that the new civic rituals equally affect the Christian and Muslim populations in the commented area but the former bear the change much more easily

ANNEX 7.

Как строителите на България наливаха основите? (Пенчо Д. Пенчев. Как се наливаха основите. Към ранната история на българската корупция (1879-1912), Електронно историческо списание Анамнезис, брой:1-2, 2011, с. 513-523
(How the founders of Bulgaria laid down the foundations? (P. D. Penchev, How the foundations were laid down. To the early history of corruption in Bulgaria (1878-1912), Historical e-journal Anamnesis, 1-2, 2011, p. 513-523)

Abstract: The text is a review of Pencho D. Penchev's research on the early history of corruption practices in Bulgaria, with an assessment of the contributing moments and the weaknesses noticed.

ANNEX 8.

Дейността на габровските индустриалци и модернизацията на един български град (1878-1912), IV Международен Семинар „Университетски четения и изследвания по българска история”, Смолян, 11-13 май 2006, 2008, с. 384-392
(Activities of the Gabrovo’s industrialist and the modernization of one bulgarian town (1878-1912), IV international seminar “University's reading and explorations on bulgarian history”, Smolyan, 2008, p. 384-392)

Abstract: The text examines the influence of Gabrovo entrepreneurs from the late 19th and early 20th centuries on the modernization of their hometown. Attention is drawn not by chance to Gabrovo, as in the period under review, this settlement is one of the most industrialized in Bulgaria, and the presence of industry and a large number of industrial enterprises is considered crucial for the modernization of the environment. An attempt has been made to follow with concrete examples how Gabrovo industrialists, outside the purely economic sphere, have influenced the changes in the city and in the way of life of its population.

ANNEX 9.

Чужденците в габровската индустрия и влиянието им върху нейното развитие (1878-1912) - В: Модернизацията на България и Габрово, 1878-2006, 2007, с. 383-388.
(Foreigners in the Gabrovo industry and their influence on its development (1878-1912) - In: Modernization of Gabrovo and Bulgaria, 1878-2006, 2007, p. 383-388)

Abstract: The main purpose of this text is to present a little studied and observed aspect of the Bulgarian economic and industrial development at the end of the XIX and the beginning of the XX century - the role of foreigners, especially in the specific case with the highly industrialized city center of Gabrovo. The emphasis in this case is on attracting foreigners as skilled workers, which is well traced on the basis of unpublished archival sources from the State Archive Agency - Gabrovo. The main conclusion from the observations is the key role played by the presence of a large number of skilled workers from outside Bulgaria, for the rise of the Gabrovo factories in the period under review.

ANNEX 10.

Габровските фабрики – „биографии” и снимки, Електронно историческо списание Анамнезис, брой:2, 2006, с. 124-142.
(Gabrovo manufactories - “biographies” and pictures, Historical e-journal Anamnesis, 2. 2006, p. 124-142)

Abstract: The article is a brief overview of the most important Gabrovo industrial enterprises that emerged in the post-liberation decades. In addition to the historical reconstruction of the initial stages of their development, based on the rich material from the State Agency of Gabrovo, the text is enriched with a considerable amount of illustrations of the more important figures and factory buildings.

ANNEX 11.

ЗА ЕДНА КНИГА, ПРЕДИЗВИКВАЩА РЕАКЦИИ Майкъл Паларе. Балканските икономики 1800-1914: еволюция без развитие. София, АПОСТРОФИ, 2005, 425 стр. (Michael Palaret. The Balkan Economies c. 1800-1914: Evolution without Development. New York, Cambridge University Press, 1997. xvi, 415 pp.), Анамнеза, брой:1, 2006, с. 179-181.

(About one book provoking reactions, Michael Palaret. The Balkan Economies c. 1800-1914: Evolution without Development. New York, Cambridge University Press, 1997. xvi, 415 pp, Historical e-journal Anamnesis, 1, 2006, p. 179-181)

Abstract: The text is a critical appraisal of Michael Palare's study of the economic development of the Balkan Peninsula during the "long" XIX century. The book was published by the British economic historian in 2005, published in Bulgarian, contains quite interesting facts and interpretations, and certainly triggers reactions in view of the national myths that lie in the stories of the Balkan peoples.

ANNEX 12.

Иван Калпазанов – „модерният“ предприемач на Габрово, Минало, брой:1, 2006, с. 61-72.

(Ivan Kalpazanov - "the modern" entrepreneur of Gabrovo, Minalo, 1, 2006, p. 61-72)

Abstract: The article is an attempt of a biographical portrait both historical and psychological characterization of one of the leading industrialists in Bulgaria and Gabrovo after the Liberation. Observing the changes in Bulgarian society before and after 1878, through the prism of Kalpazanov's life and professional experience, some of the characteristics of the Bulgarian factory-entrepreneur and the peculiarities of the context (social and political) in which the first Bulgarian factories appeared, the difficulties that are forced to overcome and the specific attitude of the industrialists on the edge of both eras.

ANNEX 13.

Social profiles of industrialists and entrepreneurs in Serbia in the late XIX and early XX century, Annual for Social History, 1, 2016, p. 7-35

Abstract: A special moment in development and major argument for the underdevelopment of the Balkan economies in the late XIX and early XX century is the level of industrialization. Of course, there are differences among the separate countries and each one of them has its specific characteristics. The best way to reveal the specific characteristics of the Balkan industrial landscape and development, however, is the comparative analysis of two (or more) economies and their resemblances and differences. The following paper analysis the main figures of the industrial landscape, as a social profile of Serbian industrialists in the late XIX and early XX century, trying to give answers: What is the summarized social profile of the Serbian industrialist and entrepreneur in the late XIX and early XX century? And can we talk about summarized profile at all?

ANNEX 14

Балканска индустријализација балканских „Манчестера“: Лесковац и Габрово (1878–1912), Годишњак за друштвену историју, број:3, 2012, с. 7-41

(Balkan Industrialization of the Balkan's „Manchesters“ – Leskovac and Gabrovo (1878–1912), Annual for Social History, 3, 2012, p. 7-41)

Abstract: By comparing two local economic phenomena from the end of 19th and the beginning of the 20th century, the article aims at pointing out general problems of the economy, alike paths to their solutions and similarity of the key factors in the process of establishing industry on the Middle-European scale in two Balkan states. The choice of the two towns – Leskovac and Gabrovo, was based on the fact that these towns shared the same nickname – Serbian and Bulgarian Manchester, respectively. There were certain pretensions behind the nickname, which were to a certain degree connected with the problem of self-perception. Both towns could serve as examples of successful industrialisation in the Balkans. However, it remains unclear why they remained isolated phenomena at the end of 19th and the beginning of the 20th century. Both towns turned into symbols of modern industrial development and affinities for new technologies and experiments, especially in the field of economic initiative. The towns got their nicknames due to the importance they had in local economy and industrial development, primarily due to dynamics of their own development, but also owing to the people with the entrepreneurial spirit. Namely, a number of such entrepreneurs in Gabrovo and Leskovac managed to make these two small towns symbols of success and innovation. That was sufficient for contemporaries to give them prestigious nickname – “Manchesters”.

ANNEX 15.

Социални профили на индустриалци-предприемачи в България в края на XIX и началото на XX век - В: Българите в Османската империя, XIX в.: понятия, структури, личности, редактор:Ваня Рачева, 2017, с. 407-440

(Social Profiles of Industrialists and Entrepreneurs in Bulgaria in the Late Nineteenth and Early Twentieth Century - In: Bulgarians in the Ottoman empire, 19th c.: notions, structures, personalities, ed. by V. Racheva, 2017, p.407-440)

Abstract: The level of industrialization is both considered a special moment in the development and used as a major argument for the underdevelopment of the Balkan economies in the late nineteenth and early twentieth century. Of course, there are differences between the individual countries and each one of them has its specific characteristics. The best way to reveal the specific characteristics of the Balkan industrial landscape and development, however, seems to be the comparative analysis of two (or more) economies with their similarities and differences.

The present paper analyzes the main figures of the industrial landscape as a social profile of the Bulgarian industrialists in the late nineteenth and early twentieth century, trying to answer the following questions: What is the collective social profile of the Bulgarian industrialist and entrepreneur in the late nineteenth and early twentieth century? Can we talk about a collective profile at all?

ANNEX 16.

ПРОТЕКЦИОНИЗМЪТ НА БАЛКАНИТЕ – ПОЛИТИКИ И РЕЗУЛТАТИ: СЛУЧАИТЕ НА БЪЛГАРИЯ И СЪРБИЯ (КР. НА XIX – НАЧ. НА XX В.), Електронно историческо списание Анамнезис, брой:2, 2016, с. 1-40

(The Protectionism on The Balkans–Politics and Results: the Cases of Bulgaria and Serbia (The end of the 19th century–beginning of 20th century), Historical e-journal Anamnesis, 2, 2016, p. 1-40)

Abstract: The article deals with the state policies in Serbia and Bulgaria aiming at the support and encouragement of national industry. According to the author in both countries there were a lot of similar state actions in the sphere of industrial development and both countries had limited success.

ANNEX 17.

Индустриалният преврат на Балканите по примера на сръбския град Лесковац
(1878-1912), Минало, брой: 4, 2011, с. 59-75

(Industrial revolution on the Balkans: the case of serbian town of Leskovac (1878-
1912), Minalo, 4, 2011, p. 59-75)

Abstract: The study is an attempt to examine the specifics of the industrial revolution in a Balkan context by examining the specific case of the Serbian provincial town of Leskovac. The small settlement on the outskirts of the Serbian state became a leading industrial center in the late 19th and early 20th centuries as a major credit to local industrial entrepreneurs.